

سریرنشینی اهل خطا

درباره روایت‌های جعلی از تاریخ از زبان تریبون داران

نیوشا طبیبی

روزنامه‌نگار

چندسالی است که مردم ما اقبال فراوانی به مطالعه و دانستن بیشتر تاریخ نشان داده‌اند. شیوه ناقص، خطی و سطحی آموزش تاریخ که همواره و از ابتدا متأثر از سوگیری‌های حاکمیت - چه بعد، چه قبل از انقلاب بوده - موجب دل‌زدگی و ملال در دانش‌آموزان می‌شده است. مطالعات تاریخی، اکنون از دنبال هم گذاشتن یک‌سویه حوادث سیاسی و کارنامه شاهان و حاکمان به سمت یافتن علل بروز حوادث و بررسی بستر اجتماعی و اقتصادی آنها گرایش پیدا کرده. تاریخ در سبک و سیاقی جدید روایی‌اش، از قالب اعمال مشتئی پادشاهان خائن زورگو که همیشه و به هر دلیلی در پی ظلم به مردم تحت حکومت‌شان بوده‌اند، خارج شده و تلاش می‌شود که روایت با فهمی عمیق‌تر و همه‌جانبه‌تر شکل بگیرد.

در این دوران تمایل جمعی ما ایرانی‌ها برای درک عمیق‌تر مفهوم «ایران» و کاویدن سیر زندگی تاریخی‌ملی‌مان، «سازار» برروتنی را برای عده‌ای گشوده که بر بالا نبینند و روایات و نظراتی را درباره تاریخ این سرزمین - بی‌پشتوانه مطالعاتی کافی - ارائه کنند. غالب این روایات چنان است که شنونده را آکنده از غرور ملی می‌کند، دست بر خواب قالی احساس مخاطب می‌کشد و گوینده را به مقصودش که همانا بالا رفتن تعداد مریدان و تعقیب‌کنندگان در فضای مجازی و گردهم‌آیی‌های کافه‌ای است، می‌رساند. در این فضا ستاره‌هایی هم ظهور می‌کنند که با هوشمندی هر چه اینجا و آنجا شنیده‌اند یا با مطالعه‌ای سطحی دریافت‌ه‌اند را به‌صورتی جذاب و مردم‌پسند ارائه می‌دهند. کافی است «بخش بگیر» و گوینده نزد مخاطبان مقبولیتی پیدا کند. مثلاً کسی که تا دیروز با اتکا به تحصیلات جامعه‌شناسی‌اش این طرف و آن طرف به عنوان کارشناس دعوت می‌شده و دهان گرمی هم دارد، در قامت کارشناس تاریخ و همه چیزهای دیگر ظاهر می‌شود و نظراتی غیرمعمول ولسی جنجال‌برانگیز و «لایک‌خور» مطرح می‌کند. اگر برنامه‌تصویری‌ای مثل «کتاب‌باز، یا خلفش «اکنون» هم دعوتش کنند که دیگر بسامتش بیش از پیش جور می‌شود و کارشناسی، همه‌چیزدانی، فهم مطلق و صحیح‌اش از همه امورا مهر تاییدی هم می‌گیرد. بعد از این است که دیگر نمی‌شود استاد را از سریر علم و یقینی که بر آن نشسته پایین آورد.

صدها پادکست، بلاگ و کانال یوتیوبی در حال تولید مطالب تاریخی هستند که البته امر مبارکی است، اشکال از آنجایی پیدا می‌شود که غالب این برنامه‌ها براساس کار علمی و پژوهش یا حداقل مطالعه متون متقن و قابل اتکاء ساخته نمی‌شوند و اطلاعات صادرشده از آنان قابل خدشه است و نمایی غیرواقعی و افسانه‌ای از تاریخ ایران به مخاطب ارائه می‌کنند.

این تفاسیر و روایات جدید بی‌پشتوانه فقط درباره تاریخ باستانی ما نیست، درباره تاریخ دویست ساله اخیر ایران هم چنین است. کافی است نگاهی به آنچه درباره حکومت قاجاریه در این فضا جریان دارد، ببیند از یاد تا با حجم وسیع، غلیظ و شدیدی از اطلاعات دروغین و افسانه‌وار مواجه شوید.

تاریخ باید به دور از سمت و سوگیری‌های سیاسی و مطامع بازاری روایت شود، باید در بستر درست و به قاعده‌ای که از فهم شرایط زمان به دست می‌آید آن را بررسی کرد. مثال‌های روشنی درباره عهدنامه ترکمانچای یا شیوه حاکمیت ناصرالدین‌شاه یا قضاوت درباره احمدشاه قاجار می‌توان به میان آورد که همه آنها به هزار دلیل قابل نقض هستند. قرارداد ترکمانچای به شهادت استادان دیپلماسی - به عنوان نمونه، دکتر جواد طریف - شاهکار دیپلماسی است یا ناصرالدین شاه نه سرسره‌ای و نه رابطه ویژه و غیرمعمولی با ملیجک داشته، اتفاقاً شاه رنوف، ایران دوست، و بافرهنگی بوده که شیوه زندگی‌اش در ادامه سنت دربارهای ایرانی چهار قرن گذشته‌اش بوده و در مخاطره‌آمیزترین وضعیت ایران، توانسته کشور را از هزاران مهلکه به‌در ببرد؛ یا درباره احمدشاه که او را شاهی بی‌آزار و مظلوم می‌دانسته‌اند، گزارش آقای امجد در کتاب «قحطی بزرگ ایران» براساس اسناد وزارت خارجه انگلستان نشان می‌دهد که او نقشی کلیدی در احتکار، کمبود گندم و در نتیجه مرگ چند میلیون ایرانی داشته است. این پاره‌ای از افسانه‌سازی‌ها و دروغ‌ها درباره تاریخ معاصر ماست که هزاران سند و نوشته درباره آن موجود است.

عکس: محمد رضا علی‌مددی/ایژنا

۱۶

۲۴ ساعت

24 HOURS

hammihanmedia@gmail.com

@Hammihanonline

• صاحب امتیاز و مدیر مسئول: غلامحسین کرباسچی
• مشاوران: عباس عیدی و احمد زیدآبادی
• سردبیر: محمدجواد روح • معاون سردبیر: مهرداد خدیر • دبیر آنلاین: شبنم رحمتی
• دبیران گروه‌ها: فرزانه طهرانی (اقتصاد) • آرمین منتظری (دیپلماسی و بین‌الملل)
• علی ورامینی (رسانه و فرهنگ) • سمیه متقی (سیاست) • الناز محمدی (جامعه) • آرش خاموشی (عکس)
• مدیر اداری و آگهی‌ها: شاهرخ حیدری
• مدیر هنری: مهدی قربانی تبار
• هادی حیدری (طرح و کاریکاتور) • حروفچینی و ویراستاری: شهرام هادی

• تلفن روابط عمومی: ۸۸۷۴۹۳۰۰ • تحریریه: ۸۸۷۳۰۲۹۱ • آگهی‌ها: ۸۸۷۳۵۲۰۷ • نشانی: خیابان شهید بهشتی، خیابان پاکستان، کوچه دوازدهم، پلاک ۱۸
• لیتوگرافی و چاپ: هم‌میهن • تلفن چاپخانه: ۰۲۱۴۶۸۲۱۱۱۴ • توزیع: نشر گستر امروز نوین • تلفن: ۰۲۱-۶۱۹۳۳۰۵۰

تمش بعد از قهرمانی

بررسی شرایط نه چندان مساعد این روزهای باشگاه استقلال که در انتخاب سرمربی با چالش بزرگی روبه‌رو شده‌اند

سپهر خرمی

گزارشگر ورزشی هم‌میهن

تصور این بود که بعد از قهرمانی استقلال در جام حذفی و راهیابی این تیم به سطح دوم رقابت‌های آسیایی یا همان لیگ قهرمانان آسیا، بازگشت به ساحل آرامش را شاهد باشیم اما نه تنها این اتفاق رخ نداد بلکه طاهر آتش زیر خاکستر بود که با یکی، دو مصاحبه و جنجال، قوران کرد و شعلور شد. شاید فصل برای استقلال به خوبی پایان یافته باشد اما تعامل مدیریت باشگاه در نقل و انتقالات باعث شده تا هواداران این باشگاه نسبت به آینده بیش از پیش نگران باشند. هفته گذشته مجتبی جباری تهدید به کناره‌گیری کرد و به‌شکلی واضح گفت، اگر فصل آینده به‌عنوان سرمربی روی نیمکت حضور نداشته باشد از سمت خودش باوجود قرارداد، به‌عنوان دستیار قطعاً استعفا خواهد کرد. نظری جوبباری نیز پاسخ کوبنده‌ای به جباری داد تا مشخص شود هماهنگی نه‌تنها بین اعضا وجود ندارد، که تنش و اختلاف‌نظر فراتر از حد تصور است. در این گزارش قصد داریم به آخرین حواشی باشگاه استقلال که احتمال معرفی سرمربی نیز وجود دارد، بپردازیم.

▼ سیدورف کافی نبود

کمتر از دو هفته از رونمایی پر حاشیه کلارنس سیدورف در یکی از هتل‌های لوکس تهران می‌گذرد که جنجال زیادی نه در این زمینه، که در بخش مدیریتی شکل گرفته است. بسیاری تصور می‌کردند با معارفه کلارنس سیدورف در کادر فنی استقلال، بسیاری از حواشی جمع شود. حضور یک ستاره مطرح فوتبال دنیا در تیمی ایرانی، اتفاق کم‌سابقه‌ای است که حالا در استقلال رخ داده است. تصور نظری جوبباری، مدیرعامل باشگاه استقلال این بود که با رونمایی و معرفی کلارنس سیدورف، به‌عنوان مشاور ورزشی مدیرعامل، فضا به سمت مدیریت مثبت شود اما این اتفاق رخ نداد و صرفاً حضور اسطوره فوتبال هلند باعث نشد تا هواداران استقلال نسبت به انفعال مدیریت در نقل و انتقالات بی‌تفاوت باشند. هواداران استقلال به خوبی می‌دانند که صرفاً حضور سیدورف برای آن‌ها نه بازیکن می‌شود، نه مربی! سیدورف به‌تنهایی نمی‌تواند برای استقلال اندوخته‌های سال‌ها حضور در فوتبال اروپا را به کار گیرد، بلکه نیازمند سخت‌افزارهایی است که در اختیارش قرار دهند.

▼ اسطوره شاکی است

بعد از اینکه روز گذشته در رسانه‌ها مطرح شد که فابیو کاربله احتمالاً سرمربی استقلال خواهد شد، هواداران باشگاه به‌شکل گسترده‌ای اعتراض کردند و خواستار فسخ قرارداد احتمالی شدند. چرا فسخ قرارداد احتمالی؟ چون یکی از سایت‌های فوتبالی اعلام کرده بود که باشگاه استقلال اشتباه بزرگی را در پیشنهاد فابیو کاربله مرتکب شده و به جای اینکه پیشنهاد ارسال کند، درون برگه مبلغ قرارداد را همراه با امضای مدیریت، مکتوب کرده و فرستاده است. به همین دلیل است که شاید باشگاه استقلال در عمل انجام‌شده قرار بگیرد و با این مربی به‌صورت رسمی قرارداد را امضاء کند. چون در صورت فسخ، این مربی می‌تواند غرامت سنگینی را دریافت کند. از سوی دیگر، شنیده‌ها حاکی از آن است که سیدورف از اتخاذ چنین تصمیمی شاکی است و اصلاً رضایت ندارد و حتی تهدید کرده در صورت معرفی این مربی، او دیگر مسئولیتی در نقل و انتقالات نخواهد داشت و اعمال نظر نخواهد کرد. باید دید چالشی که شکل گرفته، بین مدیریت باشگاه، نمایندگان هلدینگ و هم‌بنظر کلارنس سیدورف، در نهایت چطور پیش خواهد رفت. چون آنچه مشخص است قدرت‌نمایی بین طرفین نیست، بلکه اختلاف‌نظری است که باعث شکل‌گیری چنین بحرانی شده است.

▼ سر نوشت عجیب جباری

بعد از معرفی هفت سرمربی، در نهایت مجتبی جباری توانست عملکرد قابل

قبولی را از خودش به ثبت برساند و با قهرمانی استقلال در جام حذفی، پایان خوشی را برای تیم رقم بزند. جباری اما به‌یکباره تغییر رویکرد داد و اعلام کرد، فقط به‌عنوان سرمربی ادامه خواهد داد و دیگر قصدی برای حضور به‌عنوان مربی یا دستیار نخواهد داشت. تصور جباری این بود که با این فشار، هیئت‌مدیره یا مدیریت باشگاه تصمیم بر حفظ او خواهند گرفت اما نظری جوبباری گفت، اگر جباری نمی‌خواهد به‌عنوان دستیار حضور داشته باشد، می‌تواند جدا شود و کسی جلوی او را نخواهد گرفت. جوبباری حتی توپ را در زمین هواداران استقلال انداخت و گفت، هواداران فہیم استقلال رویکرد مثبتی نسبت به جباری برای فصل بعد به‌عنوان سرمربی ندارند. مجتبی جباری پیشنهادی از تیم‌های دیگر لیگ برتری ندارد و منتظر تصمیم نهایی مدیریت باشگاه است تا در صورت معرفی سرمربی برزیلی، از استقلال به‌صورت رسمی جدا شود؛ هر چند قرارداد جباری با استقلال برای فصل بعد نیز اعتبار دارد.

▼ میانگین اخراج در ۷ ماه

یکی از دلایلی که هواداران استقلال نسبت به انتخاب این مربی برزیلی گارد شدیدی دارند، عملکرد نه‌چندان خوب او طی ۳۹۰ مسابقه‌ای است که به‌عنوان سرمربی روی نیمکت تیم‌های مختلف نشسته است. طبق گزارشی که روز گذشته (یکشنبه) سایت گلوبو برزیل منتشر کرد، نکته قابل توجهی در مورد این مربی مطرح شده است. او به «مرد دربی‌ها و بازی‌های کلاسیک» مشهور است و در ۲۶ بازی حساس از این جنس در لیگ برزیل، ۲۴ بار موفق به کسب پیروزی شده و رکورد خیره‌کننده ۹۵ درصد برد را به‌نام خود ثبت کرده است. با این حال تجمع هواداران استقلال بیش از آنکه انفعال مدیریت در نقل و انتقالات را هدف گرفته باشد، نسبت به معرفی احتمالی این مربی برزیلی اعتراض داشتند. اگر بخواهیم به گزارش نشریه برزیلی برگردیم به این نتیجه می‌رسیم که کاربله عملکرد قابل قبولی در مسابقات بزرگ درون کشوری داشته است. ویژگی‌ای که او را در برزیل به یک مربی موفق در مسابقات کلاسیک تبدیل کرده است. نقطه ضعف این مربی اما بسیار پررنگ‌تر از نقاط قوت‌اش در رسانه‌ها اعلام شده است. او معمولاً نتوانسته بیش از هفت‌ماه در یک تیم دوام بیاورد و به‌سرعت نیمکت‌نشینی را ترک می‌کند. همین موضوع، تردیدهایی را برای برخی باشگاه‌ها در مورد پایداری و ثبات او ایجاد کرده است. حالا باید دید سرنوشت کاربله و استقلال به کجا می‌رسد و آیا در نهایت این مربی برزیلی روی نیمکت آبی‌ها خواهد نشست یا خیر.

▼ تهدید کم سابقه در شبکه‌های مجازی

تصور این بود که با هجوم هواداران استقلال به صفحات مجازی منتسب به کاربله، مدیران استقلال از این انتقال و قرارداد منصرف شوند. اما این اتفاق تا این لحظه رخ نداده است. قرارداد کاربله و استقلال در مراحل پایانی خود قرار دارد و شاید تنها، فشار هواداران باعث تغییر معادلات نیمکت آبی‌ها در فصل آینده شود. در این بین هواداران استقلال به صفحه اینستاگرام فابیو کاربله هجوم بردند و او را تهدید کردند؛ در برخی از کامنت‌ها، کاربله عملاً به قتل تهدید شده و حتی هواداران تاکید داشتند، او زنده از فرودگاه خارج نمی‌شود. این واکنش به‌احتمال زیاد به دلیل هیجان ناشی از تجمعی است که دور و زور پیش‌کنار ساختمان باشگاه استقلال برگزار شد و برخی بدون توجه به کارنامه مربیگری کاربله، به صفحه او در اینستاگرام حمله کردند. فابیو کاربله هم پس از دیدن این کامنت‌ها، دسترسی صفحه اینستاگرام خود را محدود کرده و دیگر کسی نمی‌تواند برای این سرمربی کامنت بگذارد. گفتنی است ایدی تلگرام کاربله هم به‌طرز عجیبی در کانال‌های هواداری استقلال منتشر شده. همچنین هواداران به صفحه اینستاگرام دختر و پسر او هم حمله کرده‌اند. باید دید که در صورت رونمایی این مربی برزیلی که آنقدر هم‌مربی‌دبی نیست که در شبکه‌های اجتماعی گفته می‌شود، اومی‌تواند استقلال را به ساحل آرامش برگرداند یا خیر. آنچه مشخص است اینکه استقلال فصل آینده باید در سطح دو مسابقات لیگ قهرمانان آسیا حضور داشته باشد و اگر فصل نقل و انتقال‌ها از دست بدهد، شرایطی که فصل پیش تجربه کرد را بازم تجربه می‌کند. باید دید نظری جوبباری آیا فردی است که می‌تواند این بحران را مدیریت کند یا خیر.

چهره

درگذشت مترجم تاریخ دوست

بیژن اشتری، از تأثیرگذارترین مترجمان کشورمان، عصر دیروز در خانه‌اش و در سن ۶۴ سالگی درگذشت. چهره‌ای تاریخ‌دوست و منتقدی که سال‌ها در حدود ۲۵ سال فعالیت حرفه‌ای، ده‌ها اثر مهم تاریخی و سیاسی، نقشی متمایز در آگاهی‌بخشی نسل‌های جدید ایفا کرد. او متولد ۱۳۳۹ بود و فوق‌لیسانس میکروبی‌شناسی داشت اما علاقه‌اش بیشتر به تاریخ بود. به همین خاطر به ترجمه تاریخ جهان با محوریت شوروی و کمونیسم و دیکتاتوری‌های قرن بیستم روی آورد. ترجمه‌هایی مانند «لنین»، «ترونسکی»، «کاهن معبد سرخ»، «آکواروم‌های پیونگ‌یانگ»، «امید علیه امید» تنها بخشی از پروژه‌ی گسترده او در بازخوانی تاریخ اتحاد شوروی، بلوک شرق و موضوعات تاریخی است. او مترجمی سخت‌کوش، پرخوان و جدی بود که تاریخ و مطالعه زندگی‌نامه‌ها را در فهم شباهت‌های کشورها و افزایش درک و دریافت تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی مفید می‌دانست. اشتری معتقد بود که مترجم خوب باید نبض جامعه را بشناسد و توصیه می‌کرد که از ژانرهای مختلف برای علاقه‌مند کردن جوانان به تاریخ باید استفاده کرد. او سال‌ها به نقد فیلم نیز پرداخت و آثارش در مجله دنیای تصویر منتشر می‌شد. آخرین کتاب چاپ‌شده‌اش، «سکوت همچون سلاح» اسفندماه سال گذشته منتشر شد.

یادش گرامی!

کتابخانه

نظام نظم در کلمات مرکب فارسی

کتاب «صرف قیاسی زبان فارسی معاصر»، تازه‌ترین کتابی است که نشر مرکز در حوزه زبان و دستور فارسی منتشر کرده است. این کتاب که زیرعنوان «گرایش‌های عامیانه کلمات مرکب» را دارد، حاصل پژوهش‌های مهدی سمائی است. پژوهش آن‌طور که نویسنده‌اش نوشته، با این گمان آغاز شده که کلمات مرکب پراکنده نیست و نظم و سامانی قیاسی دارد و رشته‌ای به آنها نظام

نام کتاب: صرف قیاسی
زبان فارسی معاصر
نویسنده: مهدی سمائی
انتشارات: مرکز

می‌دهد. او نوشته که هدفش این بوده که هم به کار خبرگان بیاید و هم دبستان زبان و بخش‌هایی از آن برای مردم کوچه و بازار که مولای زبان‌اند، دلکش باشد. کتاب انباشته از جزئیات نرم و درشت است. نویسنده کوشیده منطق کتاب در کثرت مطالب کم نشود و فصول و اجزاء را رشته‌ای پنهان به هم ببیوند. کتاب هفت فصل دارد و در هر فصل نیز خلاصه مطالب آن فصل آمده است. جز این در فصل هفتم نیز خلاصه تمام فصل‌ها نوشته شده است. این کتاب در ۲۲۴ صفحه و با قیمت ۳۰۰ هزار تومان راهی بازار شده است.

تاریخ

تأسیس شورای بین‌المللی آرشیوها

نهم ژوئن ۱۹۴۸، شورای بین‌المللی آرشیوها (ICA) با هدف تأسیس سازمانی جهانی برای متخصصان آرشیو، در نشستی که یونسکو برگزار کرد، بنیاد گذاشته شد. در سال ۲۰۰۷ نیز شورای جهانی آرشیو در

نشست عمومی سالیانه خود این روز را به‌عنوان روز جهانی آرشیوها اعلام کرد. اساسنامه موقت و نخستین کنگره شورای جهانی آرشیوها در پاریس در سال ۱۹۵۰ تصویب و برگزار شد. در بیانیه ماموریت (ICA) آمده است: «شورای بین‌المللی بایگانی از طریق نمایندگی متخصصان بایگانی در سراسر جهان، به مدیریت مؤثر اسناد و حفظ، مراقبت و استفاده از میراث بایگانی جهان اختصاص دارد. بایگانی‌ها منبعی باورنکردنی هستند. آن‌ها محصول مسند فعالیت انسانی و شاهدهی غیرقابل جایگزین برای رویدادهای گذشته هستند که زیربنای دموکراسی، هویت افراد و جوامع و حقوق بشر را تشکیل می‌دهند. اما آن‌ها همچنین شکننده و آسیب‌پذیر هستند.» بدین ترتیب (ICA) تلاش می‌کند تا از طریق حمایت، تعیین استانداردها، توسعه حرفه‌ای و فراهم کردن امکان گفت‌وگو بین بایگانی‌کنندگان، سیاست‌گذاران، تولیدکنندگان و کاربران بایگانی، از بایگانی‌ها محافظت و دسترسی به آن‌ها را تضمین کند. (ICA) یک سازمان بی‌طرف و غیردولتی است که توسط اعضای خود تأمین مالی می‌شود.